

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ตำบลพลกรัง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ศศิกายูจน์ สมุทรคร : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านพลกรัง

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์หนึ่งหทัย ขอสผลกลาง

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินโครงการ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน การใช้แบบสอบถามแบบมาตราจัดอันดับ ซึ่งผลการศึกษารूपได้ ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถ ในการจัดการระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง และสามารถเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีปัญหาในการดำเนินการ ทั้งในด้านการบริหารการจัดการกองทุน การปล่อยเงินกู้ ซึ่งทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพลกรังได้หาวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาโดยการประชุมคณะกรรมการกองทุน เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังได้รับคำแนะนำจากพัฒนากรผู้ประสานงานตำบลพลกรัง

กระบวนการการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีปัญหาในการดำเนินการพอสมควร ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการไว้ในสารนิพนธ์เพื่อลดปัญหาและเพื่อเป็นการพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง)

กรรมการสอบ

(อาจารย์มงคล ผ่องชนस्थ्य์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

10 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีจังหวัดนครราชสีมา
- อาจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง ที่ให้คำแนะนำและตรวจทานการจัดทำสารนิพนธ์
- ผู้ใหญ่บ้านพลกรัง หมู่ 3 ประธานกรรมการ และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกท่าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ประธานและคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรังทุกท่านที่ให้ข้อมูลอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดการประชุม
- พัฒนาการตำบลพลกรังที่อนุเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านพลกรัง

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ศศิกาญจน์ สมุทรสร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	2
2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ	2
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบชีพโมเดล	18
8. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19

9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	20
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	22
1. วิธีการประเมินโครงการ	22
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	25
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ	27
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	31
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	31
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	41
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่	45
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้	45
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	45
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	46
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	
1. วัตถุประสงค์	47
2. วิธีการดำเนินโครงการ	47
3. ผลการดำเนินการ	48
4. อภิปรายผล	48
5. ข้อเสนอแนะ	50

บรรณานุกรม

51

ภาคผนวก ก

- แผนที่หมู่บ้านพลกรัง

52

ภาคผนวก ข

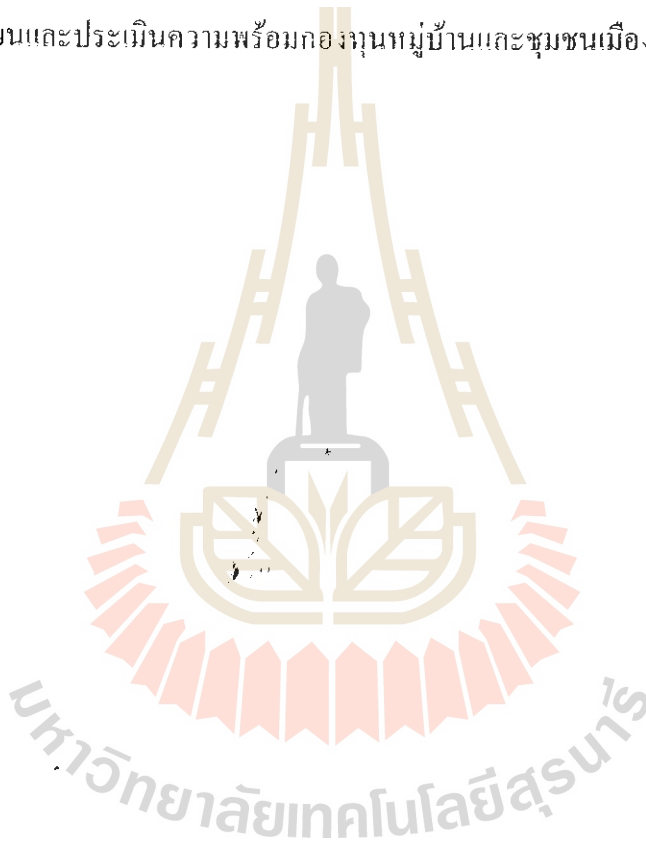
- ระเบียบกองทุนที่ 3 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

53

ภาคผนวก ค

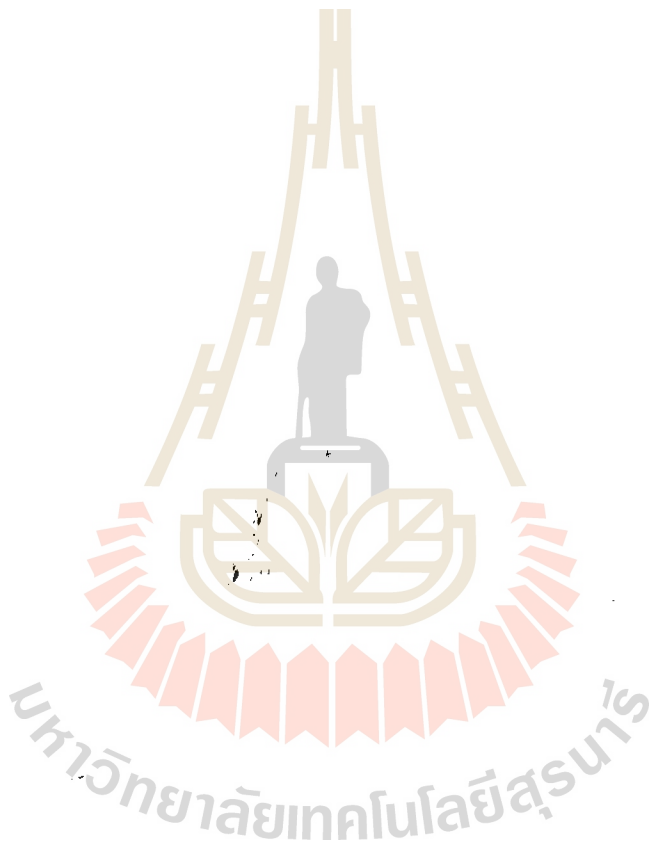
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ประวัติผู้เขียน

59

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภูมิที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	24
รูปที่ 4.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการชูปชีวิตธุรกิจไทย	33

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะการเงิน	35
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้านพลกรัง	40

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนมาตลอด ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ในอดีตของการพัฒนาประเทศมุ่งเน้นแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างความยากจนมากขึ้น ทำให้เกิดความอ่อนแอในสังคมชนบท เป็นเหตุให้ปัญหาต่างๆ ตามมากมาย ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาคความยากจนจึงต้องปรับกระบวนการทัศน์โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานในระดับล่างให้เข้มแข็ง คือ การยึดหมู่บ้านเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

รัฐบาลชุดปัจจุบันซึ่งมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น รู้จักถ้อยคำ มีความซื่อสัตย์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและร่วมกันบริหารจัดการหมู่บ้าน มุ่งเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและชุมชนที่เข้มแข็ง ดังตัวอย่างแหล่งข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545 ได้สะท้อนปัญหากองทุนหมู่บ้านลาดทอง ต.หนองไฮ จ.อุดรธานี เรื่องคณะกรรมการและสมาชิกขัดแย้งในกองทุนทำให้มีผู้เสียชีวิต 2 คน เพราะหวังผลประโยชน์ส่วนตัวและภาคอีสานจะนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์กันมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความอ่อนแอและขาดความสามัคคี

เพื่อทราบปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค้นคว้าศึกษากองทุนหมู่บ้านพลกรัง ต.พลกรัง อ.เมือง จ.นครราชสีมา จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2545 เงินเข้ากองทุนเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 จำนวนสมาชิกกองทุน 64 คน ปล่อยกู้ให้กู้ 46 ราย เงินกองทุนเหลือ 229,000 บาท เพื่อให้เกิดการพัฒนาตลอดจนหาวิธีและมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรที่จะต้องมีการวิเคราะห์และติดตามประเมินผลการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เพื่อจะได้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท มีศักยภาพหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐบาลและการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบถึงศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านพลกรังของคณะกรรมการกองทุนในด้านต่อไปนี้

2.1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมมือกันทำงานตามหน้าที่ มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีการตัดสินใจและบริหารการจัดการกองทุนตามระบอบประชาธิปไตย

2.1.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการทำงานที่โปร่งใส มีความซื่อสัตย์สามารถตรวจสอบการทำงานที่เป็นระบบ มีการบันทึกการประชุม

2.2 เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น หลังจากกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินอนุมัติจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท มีการพัฒนา มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.3 เพื่อศึกษาเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้สามารถจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเองต่อไปในอนาคต

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ตำบลพลกรัง อำเภอพลกรัง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's evaluation ideologies and model) สคริฟเวนได้กำหนดความหมายของการประเมิน "การประเมิน" เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่

1.1 เป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่

1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก คือ จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ; 2545 : 85)

2. รูปแบบการประเมินแบบชีพีโมเดล ของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิด

สารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ (ชุดวิชาการประเมิน เพื่อการพัฒนา, 2545) โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

2.1 การดำเนินกิจกรรมของโครงการ มีขั้นตอนในการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

- 1.) กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- 2.) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.) วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

2.2 การประเมินโครงการ ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบ ซิมป์โมเดล (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ ตัวแรกของประเด็นที่จะทำการประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

1.) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3.) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4.) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ใช้แนวความคิดและรูปแบบของซิมป์โมเดล เพื่อที่จะนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา การกระตุ้นกำกับติดตามการดำเนินงานของชุมชน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาโครงการต่อไปในอนาคต

4. วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ศึกษาสภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ รายได้ อาชีพของประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้วิจัย
ปฏิบัติงานอยู่
 3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน โครงการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 4. วางแผนการดำเนินงาน เช่น การกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุดการดำเนินงาน
 5. กำหนด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
 - 5.1 ข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจาก กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น
อาชีพ รายได้และทัศนคติ
 - 5.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้
เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น บันทึกการประชุม
 6. กำหนดการเก็บข้อมูลมีการกำหนดวิธีการ คือ
 - 6.1 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้
ให้การประเมิน
 - 6.2 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ข้อมูลที่ได้อาจคลาดเคลื่อน
อันเนื่องมาจากการไม่เข้าใจคำถาม
 - 6.3 การสังเกต เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย
ตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว
 7. รวบรวมข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์และประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์
 8. วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินจากข้อมูลที่ได
 9. นำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปของสารนิพนธ์
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ
- ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้
1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการของคณะ
กรรมการกองทุนหมู่บ้านพลครั้ง
 2. ได้ทราบถึงเปลี่ยนแปลงของสภาพ และสถานการณ์ของชุมชนท้องถิ่นหลังจากมี
กองทุนหมู่บ้านล้านบาท เข้ามา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
 3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวอุปสรรคและตัวสนับสนุน
ในการพัฒนาและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการต่าง ๆ ต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนและใกล้ความจริงมากที่สุดข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือในการเก็บข้อมูลไม่ว่าจะเป็น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต นอกจากนี้เรายังสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์และประเมินโครงการเพื่อทราบถึงศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เลือกไว้ซึ่งเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินโครงการฯ ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกระบบกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ศึกษา
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินแบบชีพโฟมเคล็ด
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในท้องถิ่น ตลอดจนเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน

กองทุนหมู่บ้านจะเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ซึ่งนโยบายดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาคนและการ

เรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป (กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักงานบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน. 2544

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ควรจะประกอบไปด้วย

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการของคณะกรรมการเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 3) การยกระดับให้หมู่บ้าน หรือชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ทั้งด้านสังคม

และเศรษฐกิจ

- 4.) การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) เป็นแหล่งเงินทุนให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เป็นทุนเรียน และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาขาดแคลนทุนทรัพย์ในยามฉุกเฉิน

- 2) ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รู้จักการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเองให้เกิด

ประสิทธิภาพที่สุดโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รู้จักการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองได้หรือรู้จักการใช้ชีวิตอยู่แบบพอเพียง

3) เพื่อให้เศรษฐกิจระดับรากหญ้าได้รับการกระตุ้น ซึ่งจะส่งผลไปถึงเศรษฐกิจในระดับประเทศ

4.) เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาโดยแผนการที่ชุมชนได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ตำบล

พลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาอยู่ จำเป็นจะต้อง
 ใช้นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าวมา
 เพื่อใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 แห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายก
 รัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่
 นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการ
 คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวง
 การคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
 ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้
 อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณ
 วุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรี
 เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คนให้มีที่
 ปริญญาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย
 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับ
 แต่งตั้งอีกได้ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่ง
 เมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความ
 สามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน
 กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม
 หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม
 ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือก

กรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1.) กำหนดนโยบายการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3.) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4.) กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5.) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6.) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- 7.) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8.) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9.) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10.) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุน ให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11.) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการ และประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการ เกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งกล่าวว่า

- 1.) จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2.) การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นส่วน

สำคัญส่วนหนึ่งในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างกับ คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ได้ระบุไว้ดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) จะต้องปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แคร่หรือการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องดำเนินการและกรอกข้อมูลลงในแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมืองแห่งชาติ โดยแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

จัดทำโดย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง.....หมู่ที่.....

ตำบล/แขวง/เทศบาล.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน.....คน

2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน.....ครัวเรือน

3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย

1.

2.

4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน

4.1 ผลผลิตด้านการเกษตรและอื่นๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย

(เช่น การเลี้ยงสัตว์ การประมง เป็นต้น)

1.

2.

4.2 ผลผลิตจากข้อ 4.1 ซึ่งเป็นผลผลิตด้านการเกษตรมีการแปรรูปก่อนส่งไป

จำหน่ายที่อื่นหรือไม่

ไม่มี

มี คือ 1.แปรรูปเป็น.....

2.แปรรูปเป็น.....

4.3 ผลผลิตของหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายที่ใดบ้าง (ระบุจังหวัด)

1. จังหวัด.....สินค้าที่ส่งไปจำหน่าย คือ.....

2. จังหวัด.....สินค้าที่ส่งไปจำหน่าย คือ.....

3. จังหวัด.....สินค้าที่ส่งไปจำหน่าย คือ.....

รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน.....บาท/ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง.....ครัวเรือน
2. วิธีการคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
.....
.....
.....
3. รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองนี้ ประกอบด้วยคณะกรรมการ.....คน ผู้ทรงคุณวุฒิ.....คน ที่ปรึกษา.....คน ดังนี้

(โปรดระบุตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการในลำดับที่ 4-15 ในช่องว่างที่จัดเตรียมไว้)

ตำแหน่ง	ชื่อ นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษ
1. ประธาน						
2. รองประธาน						
3. เลขานุการ						
4. กรรมการ						

ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์/ ความสามารถ พิเศษ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา						
ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา						
ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา						

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

มีแล้ว

อยู่ในระหว่างยกร่าง

ยังไม่มีระเบียบข้อบังคับ

2. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง เป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง และประชาชนในหมู่บ้านร่วม

กันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 ทูลดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบันมีจำนวน.....กลุ่ม จำแนกเป็น

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	กิจกรรม กลุ่ม	จำนวน สมาชิก (คน)	วันที่จัดตั้ง ขึ้น	เงินทุน สะสม
1.					
2.					
3.					

2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน มีสมาชิกแล้ว ประกอบด้วย

สมาชิกประเภทบุคคล คือ หัวหน้าครัวเรือน.....คน

สมาชิกสมทบ.....คน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง มีดังนี้

.....

.....

.....

2. กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง

ลำดับที่	กิจกรรม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อปี)	ชำระเงินคืน (เดือน/ปี)	เงื่อนไข สำคัญ
1.					
2.					
3.					

3. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ วิธีดังนี้

.....

.....

.....

4. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

5. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้เงินคืนต้น และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา คือ

.....

.....

.....

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ต. พลกรัง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พลกรัง หมู่ที่ 3 ต. พลกรัง

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ต. พลกรัง ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออม เสียสละเอื้ออาทรและเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพลกรังไว้ ดังนี้

ข้อที่ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 2 ที่ตั้งกองทุน 69 บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ต. พลกรัง อ. เมือง จ. นครราชสีมา

และตราหรือเครื่องหมายประจำกองทุนหมู่บ้านพลกรัง

ข้อที่ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อที่ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 4.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 4.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะ
- 4.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4.4 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 3. เป็นคนไม่มัวเมาถึงอบายมุข
 4. เป็นคนรู้จักสามัคคี
- 4.5 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 1. เป็นคนเรียนเก่ง ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
 2. เป็นคนคิดเก่ง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
 3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
 4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

ข้อที่ 5 แหล่งที่มาของกองทุน

- 1.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลโครงการ 1 ล้านบาท
- 1.2 เงินกู้ยืม
- 1.3 ค่าธรรมเนียมแรกเข้าที่สมัครสมาชิก
- 1.4 เงินค่าหุ้น
- 1.5 เงินฝากตั้งจะ
- 1.6 เงินบริจาค

ข้อที่ 6 คุณสมบัติของสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป

- 6.1 เป็นผู้พำนักหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านพลครั้ง หมู่ 3 เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 6.2 เป็นผู้ที่มิมีสัญชาติต่าง มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 6.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 6.4 เป็นผู้ที่ยังไม่เคยกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

6.5 อคทน เสียสละ และเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

6.6 มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อที่ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

7.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

7.2 ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อที่ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง (เสาร์แรกของเดือน) โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นรายบุคคล

7.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อที่ 8 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมเข้า ค่าหุ้น (ชื่อหรือไม่มีก็ได้) และเงินฝากสัจจะ

ข้อที่ 9 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

9.1 คาย

9.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

9.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

9.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

9.5 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือให้ความช่วยเหลือหรือไม่ร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

9.6 จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

9.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

ข้อที่ 10 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้หรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกัน อาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาอนุญาต และให้ขาดจากสมาชิกภาพในวันที่คณะกรรมการกองทุนดำเนินอนุญาตเงินเดือนทุกอย่างคืนภายใน 15 วัน ทำการ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โฉนดให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน 50,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นลงในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนดให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก

การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลา ไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบชีพโฟมเดล

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้หลักการประเมินในรูปแบบการประเมินแบบชีพโฟมเดล ของ Stufebeam ซึ่งได้สรุปไว้ในหนังสือชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา.2545) ดังนี้

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อที่จะนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดลของ Stufflebeam ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท และเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพพี (CIPP MODEL) ซึ่งคำว่า "CIPP" มีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context Evaluation คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม
- I ย่อมาจาก Input Evaluation คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
- P ย่อมาจาก Process Evaluation คือ การประเมินกระบวนการ
- P ย่อมาจาก Product Evaluation คือ การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล เป็นแนวทางในการประเมิน เพื่อแสดงว่าหลักวิชาการที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลทางวิชาการ

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดรวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

ยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนา นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระเบียบ คณะกรรมการ และสมาชิกอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสียดังกล่าว

1. ระยะเวลาของโครงการมีระยะเวลา 10 เดือน ทำให้การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะระยะเวลาชำระเงินคืนภายใน 1 ปี จึงควรที่จะขยายเวลาดำเนินโครงการออกไปอีกเพื่อให้ถึงกำหนดการชำระเงินคืนของสมาชิก

2. ขาดการประชาสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่างทางราชการ สถาบันการศึกษา และชุมชนในช่วงระยะเวลาก่อนเริ่มโครงการ ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ และระเบียบในการจัดตั้งโครงการ

3. ชุมชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ผู้วิจัย ไม่ให้ความร่วมมือ ขาดการยอมรับ เนื่องจากคิดว่าผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบและคอยจับผิด

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

เอกสารหลักวิชาที่เกี่ยวข้องและผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย และการประเมินโครงการ มีดังนี้

บทความ จากวารสารการศึกษานอกโรงเรียน โดย คุณนงลักษณ์ เศรษฐีพงษ์

เรื่อง จุดเด่น จุดด้อยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“จุดเด่น อีกประการสำคัญ คือ สิทธิในการรับเงินกองทุน รัฐบาลที่เจตจำนงค์ให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อม ซึ่งแตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ ที่การพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่กองทุน เช่น กองทุน SIF หรือกองทุน กขคจ. ขึ้นอยู่กับ อบต. และข้าราชการ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านจะได้หรือไม่ได้ ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความพร้อมกับชุมชนเอง”

“จุดด้อย ของกองทุนหมู่บ้าน จากการสำรวจตรวจสอบความคิดเห็นจากชุมชนต่าง ๆ เห็นว่าการกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้ แม้ว่าเจตนาของรัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียนแต่อาจไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้ และอาจเป็นกับดักแก่ผู้กู้ที่ค้างหนี้ไปกู้เงินนอกระบบ เพื่อให้ทันเวลาในการใช้คืนกองทุนเพราะเกรงจะเสียตั้งจะ”

บทความจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ประจำวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6

เรื่อง การบริหารกองทุนเงินล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ

“ การผสมผสานแนวคิดทฤษฎี ยังมีการนำแนวคิดประชาสังคม (Civil Society) ในลักษณะ 4 ประสาน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน / NGO นักวิชาการและผู้นำชุมชนเข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนหมู่บ้าน ภาคได้ชื่อ “ประชารัฐ” อัน หมายถึง ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการฟื้นฟูธุรกิจชุมชน”

ในส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรจึงจะมีการช่วยเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งในการเป็นผู้นำให้มากขึ้น ด้วยการร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดต่างๆ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มคน เช่น เรื่องการวิเคราะห์กิจกรรมที่แก้ไขได้จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องการตลาด การเขียนโครงการวางแผนแบบมีส่วนร่วมการบริหารจัดการแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี การประชุมชาวบ้านแบบสร้างสรรค์เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีการประเมินโครงการกองทุนในชุมชนพลกรัง โดยใช้รูปแบบประเมินแบบ “ซิฟฟ์โมเดล” ในการศึกษาและหาข้อมูลต่าง ๆ ภายในชุมชนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยมีการประเมินโครงการในครั้งนี้กระทำขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการประเมินเชิงระบบ การประเมินเชิงระบบนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง (Model) เช่น Scriven's Stufflebeam, Stake's โดย Stufflebeam ได้สร้างแบบจำลองเพื่อการประเมินเชิงระบบขึ้น เรียกว่า CIPP Model

Stufflebeam 's กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” และ Stufflebeam ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ ตัวแรกของประเด็นที่จะทำการประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

1.) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการ โครงการ

3.) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4.) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ จะมีทั้งสภาวะแวดล้อม (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) หรืออาจเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact) ซึ่งเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินจะเป็นประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจ การสร้างเครื่องมือการออกแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการประเมินดังกล่าวได้ใช้วิธีการประเมินแบบมีส่วนร่วม ดังแผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบ “ซิฟฟ์ โมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

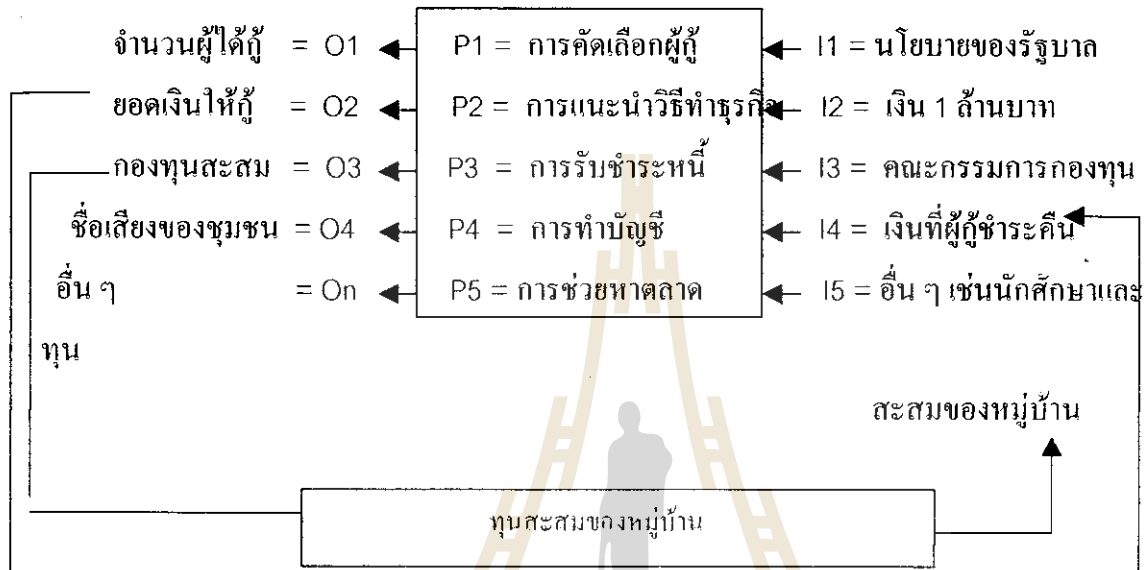
หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า

(I)

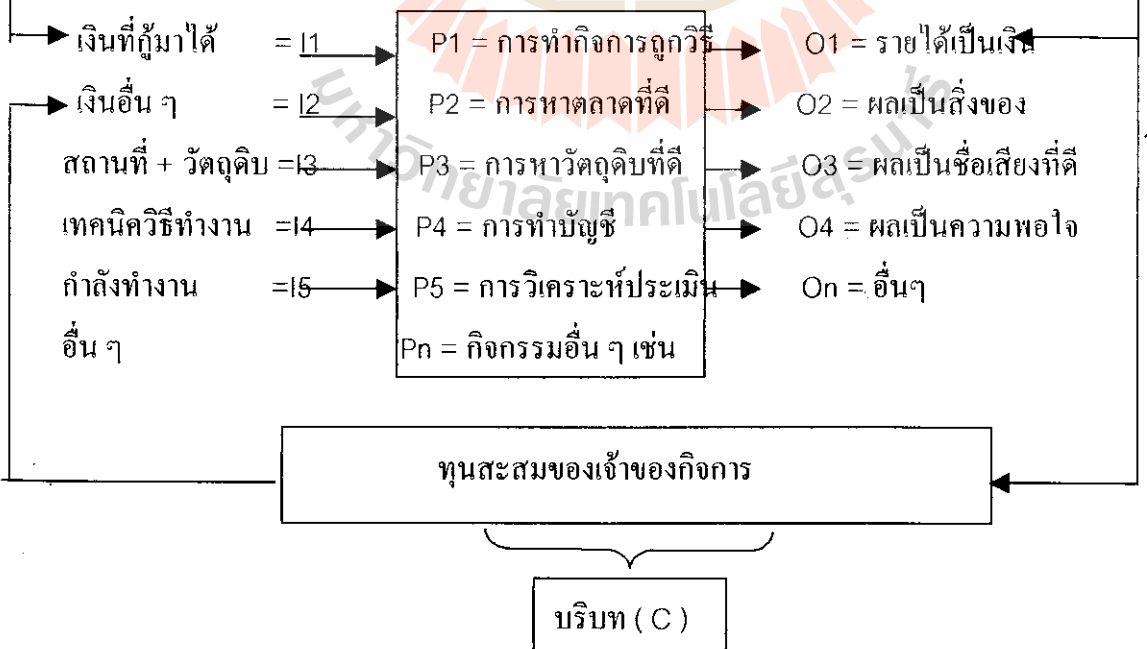

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

แผนภูมิที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545)

ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบในการระบุตัวชี้วัดและตัวแปร สำหรับการเก็บข้อมูล (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน 2545 : 49)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการประเมิน ส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความจริง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน

1. ประชากร (Population) หมายถึง จำนวนประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ภายในชุมชน หมู่บ้านพลกรัง ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนั้นกลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างต้องมียุคประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

2.1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร

2.2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

ประชาชนทั่วไปในชุมชนพลกรัง จำนวนครัวเรือน 102 ครัวเรือน โดยระบุกลุ่มตัวอย่างที่จะสุ่มจำนวน 50-80 ครัวเรือน สมาชิกหมู่บ้านพลกรังทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนพลกรังมากกว่า 1 ปีขึ้นไป อาทิ

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน
- ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนในการบริหารงานจัดการภายในชุมชน
- ประชาชนทั่วไปในชุมชน ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ตามความเหมาะสม และวางแผนการจัดเก็บข้อมูล โดยวางแผนการกระจายกลุ่มเป้าหมายให้ทั่วถึง เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นภาพรวมของหมู่บ้านได้อย่างแท้จริง

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้นจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ตัวแปร หมายถึง สิ่งที่มีค่าทั้งคงที่และเปลี่ยนแปลงไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยและเป็นสิ่งที่ผู้ต้องการคำตอบจากการวิจัย

- 1.) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ได้แก่ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ผู้นำที่มีคุณธรรม การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชน
- 2.) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ประชาชนในหมู่บ้าน
- 3.) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ การร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน เช่น ระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน
- 4.) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินผลผลิต หรือผลลัพธ์ที่ปรากฏออกมา (Output Evaluation) ได้แก่ สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ และสามารถส่งคืนเงินกู้ตามเวลาที่กำหนด มีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน

ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงในเชิงคุณภาพ การประเมินโครงการหมู่บ้านพลกรังจะแบ่งการประเมิน 2 หน่วยระบบ คือ

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)
2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือกรอบการประเมินแบบชีพพีโมเดล (CIPP Model) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง ประกอบด้วย

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input indicator) ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล, เงินล้านบาท, คณะกรรมการหมู่บ้าน, ผู้สมัครขอกู้, สมาชิกผู้กู้
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้, การแนะนำวิธีทำธุรกิจ, การรับชำระหนี้, การทำบัญชี, การช่วยหาตลาด
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ได้แก่ จำนวนผู้กู้, ยอดเงินให้กู้, กองทุนสะสม, ชื่อเสียงของชุมชน

3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ได้แก่ เงินที่กู้มาได้, เงินอื่น ๆ, สถานที่และวัตถุดิบ, เทคนิควิธีทำงาน, กำลังทำงาน

- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี , การหาตลาดที่ดี , การหาวัตถุดิบที่ดี , การทำบัญชี , การวิเคราะห์ประเมิน
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ได้แก่ รายได้เป็นเงิน , ผลเป็นสิ่งของ , ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี , ผลเป็นความพอใจ

(กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินโครงการ แบ่งออกได้ ดังนี้

4.1 การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ตัวผู้วิจัยที่ทำหน้าที่ในการวัด โดยการใช้นุ และตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ไดไว้ป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกต โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตโดยตรงซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน

4.2 การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์นั้นผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลได้โดยตรง ข้อคำถามที่ผู้วิจัยต้องการทราบโดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน หรือข้อมูลบุคคล ตลอดจนทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ในด้านต่างๆ

4.3 แบบสอบถามแบบมาตราจัดอันดับ (Rating Scale) บางครั้งเรียกว่ามาตราจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์หรือคุณลักษณะต่างๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเชิงปริมาณได้โดยตรง โดยแบบสอบถามอาจแบ่งคุณลักษณะที่ต้องการวัดออกมาเป็นระดับต่างๆ กัน เช่น มากที่สุด มาก พอใช้ น้อย น้อยที่สุด หรือ ดีมาก ดี ปานกลาง ไม่ดี ไม่ดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้มาตราจัดอันดับเป็นเครื่องมือในการประเมินโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการของชุมชนพลกรังมีดังนี้แบบรายงานบร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

1. แบบรายงานบร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
2. แบบรายงานบร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุน)
3. แบบรายงานบร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
4. แบบรายงานบร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน)

5. แบบรายงานบร.6 (รายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน)
6. แบบรายงานบร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนในทัศนะของชุมชน)
7. แบบรายงานบร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
8. แบบรายงานบร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
9. แบบรายงานบร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
10. แบบรายงานบร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
11. แบบรายงานบร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลครั้ง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลถือว่าเป็นขั้นตอนที่ให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบรายงาน บร.ต่าง ๆ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาในแบบรายงานบร.1-บร.12 คือ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และการสังเกต

1. แบบรายงานบร.1 ศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค สภาพปัจจุบันของประชากรโดยการสัมภาษณ์ สอบถามและรวบรวมข้อมูลที่ได้มีการจัดเก็บไว้แล้ว เช่น กชข2ค. จปฐ. แผนพัฒนาตำบล 5 ปี

2. แบบรายงานบร.2 ศึกษาถึงข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีเกณฑ์ที่วัดใช้ในแบบสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบรายงานบร.3 ศึกษาถึงชุมชนที่มีทัศนคติอย่างไรต่อกองทุน โดยใช้กลุ่มเป้าหมายสัมภาษณ์ คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนและประชาชนทั่วไป (ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก)

4. แบบรายงานบร.4 ศึกษาการปฏิบัติงานรายเดือนของกองทุนหมู่บ้าน จะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะจงข้อมูลจากเอกสารของกองทุนหมู่บ้านและการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสมาชิกของกองทุน

5. แบบรายงานบร.5 รายงานผลการจัดเวทีบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยการสังเกต สัมภาษณ์และสอบถาม

6. แบบรายงานบร.6 รายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยแยกประเภทอาชีพที่ทำการสัมภาษณ์

7. แบบรายงานปร.7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชุมชน

8. แบบรายงานปร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

9. แบบรายงานปร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

10. แบบรายงานปร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้านโดยการสังเกต สัมภาษณ์และสอบถาม

11. แบบรายงานปร.11 แบบสัมภาษณ์สมาชิกผู้รู้โดยเจาะลึกรายการดี

12. แบบรายงานปร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชนโดยการสัมภาษณ์และสอบถาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูล ปร.1-ปร.12 มาตรวจสอบความถูกต้อง ดีความ ประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้
4. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 3 ประการ ได้แก่

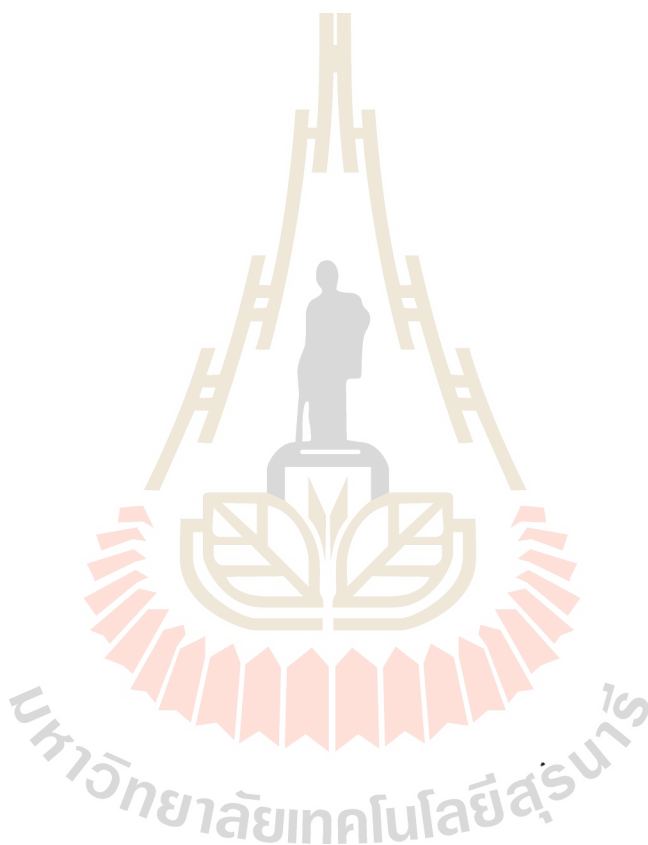
1. เพื่อทราบถึงศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านพลกรังของคณะกรรมการกองทุนในด้านต่อไปนี้

- 1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมมือกันทำงานตามหน้าที่ มีการรับฟังความเห็นของสมาชิก มีการตัดสินใจและบริหารจัดการจัดการกองทุนตามระบอบประชาธิปไตย

1.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการทำงานที่โปร่งใส มีความซื่อสัตย์สามารถตรวจสอบการทำงานที่เป็นระบบ มีการบันทึกการประชุม

2. เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น หลังจากกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินอนุมัติจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยชุมชนมีการพัฒนา มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. เพื่อศึกษาเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้สามารถจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเองต่อไปในอนาคต

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในการประเมินความเข้มแข็งความสามัคคีและการยั่งยืนของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน การประเมินจึงจำเป็นหรือรับทราบถึงสภาพของบริบทที่รายล้อมกองทุนนั้นด้วย ซึ่งผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1 – 5 และรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ทั้ง 3 ประการ รวมมี 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 3 ประการ ได้แก่

6.1 เพื่อทราบถึงศักยภาพกระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6.2 เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น หลังจากกองทุนหมู่บ้านได้รับอนุมัติจัดสรรเงินกองทุน

6.3 เพื่อศึกษาเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้สามารถจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเองต่อไปในอนาคต

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดความยากจนและความยากลำบากในการดำรงชีวิตของประชาชน สภาพความยากจนซ้ำซากอันเนื่องมาจากการกระจายรายได้และความเจริญไม่เท่าเทียมกันของประเทศ ทำให้กลุ่มประชากรระดับรายได้ต่ำยังมีอัตราส่วนรายได้ต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนกลุ่มรายได้สูง เกษตรกรเป็นประชาชน

ส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนอยู่ เนื่องจากขาดการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ ทำให้รายได้มีน้อยลงไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการดำรงชีพที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายด้าน สถาบันการเงินต่าง ๆ ต้องปิดตัวลงเนื่องจากภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก สถาบันการเงินต่าง ๆ ต้องปิดตัวลงเนื่องจากภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก รัฐบาลไทยพยายามจะกู้วิกฤติในขณะนั้น โดยการกู้ยืมเงินทั้งในรูปแบบของการจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาล และกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ในขณะเดียวกันได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลก ตามสัญญาเงินกู้ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2541 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในชนบท โดยการฟื้นฟูวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศไทยมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ยาก แต่รัฐบาลก็ยังพยายามจัดหาแหล่งเงินเข้ามาพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้มีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น (หนังสือชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุพดี เสตพรรณ 2544 : 69-181)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

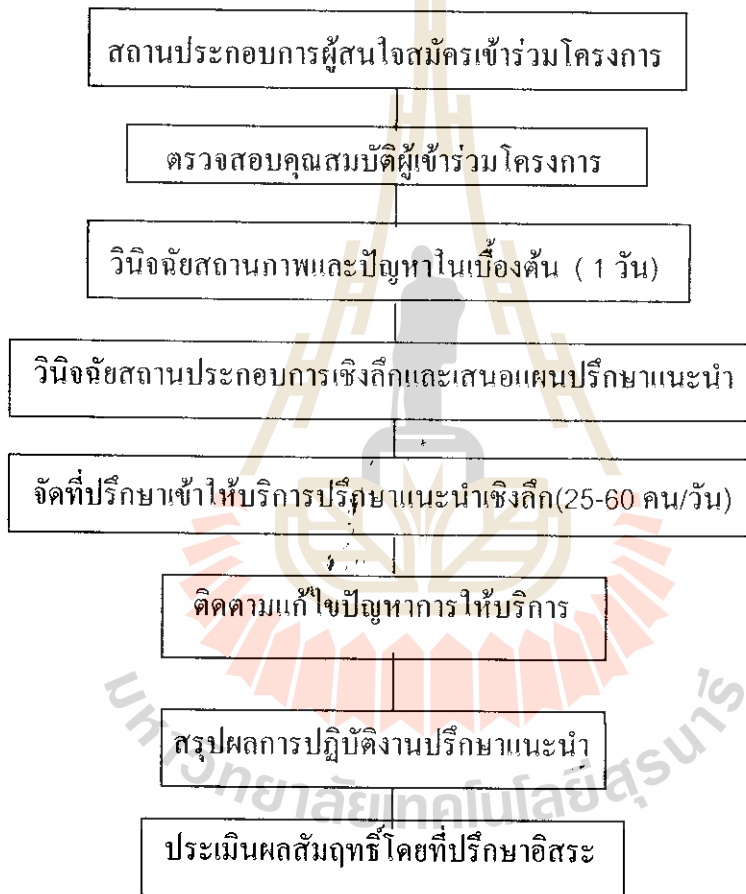
วิกฤตการณ์ทางการเงินและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำตั้งแต่ปี 2540 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยจำนวนมาก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้ทุ่มงบประมาณสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจกว่า 2,000 ล้านบาท โดยการร่วมมือกับ 8 สถาบัน ได้แก่

1. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
2. สถาบันไทย-เยอรมัน
3. สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
4. สถาบันยานยนต์
5. สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
6. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม
7. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
8. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น)

ร่วมกันจัดโครงการภายใต้ชื่อ “โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย” (Invigorating Thai Business : ITB) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ และดำเนินงานพลิกฟื้นธุรกิจให้สามารถดำเนินกิจการและรักษาสภาพการ

จ้างงานไว้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการยกระดับขีดความสามารถของกิจการให้พร้อมแข่งขันได้ในเวทีการค้าโลกและในระดับสากล (รายงานพิเศษ อัคนิจ SMEs หวังฟื้นเศรษฐกิจผ่านโครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย,2545)

การดำเนินงานภายใต้โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย จะมีระยะเวลาเพียง 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2545 ซึ่งธุรกิจจะได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ ช่วยชี้แนะและดูแลปรับปรุงแก้ไขกิจการ ทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการหรือการเงิน ดังมีขั้นตอนแสดงในรูปที่ 4.1

รูปที่ 4.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย

ที่มา : รายงานพิเศษเรื่อง อัคนิจ SMEs หวังฟื้นเศรษฐกิจผ่านโครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย วารสารข่าว การเงินธนาคาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 237 มกราคม 2545

จากโครงการดังกล่าวผู้ประกอบการจะได้รับประโยชน์ คือ ทราบข้อมูลสถานะอุตสาหกรรมและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ทราบสถานะปัจจุบันและจุดอ่อน จุดแข็งของโรงงานทราบปัญหาในเชิงลึก และข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขสามารถกำหนดเป้าหมายการรับบริการ

ปรึกษาแนะนำ SME จึงมีบทบาทอย่างมากกับวงการธุรกิจไทย และยังเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวโดยเก็บข้อมูลต่าง ๆ และปัญหามาแก้ไขต่อไป

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวทำให้การส่งออกสินค้าลดลง ดังตารางที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงดุลการชำระเงินของประเทศ ด้านมูลค่าการนำเข้าลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 15.1 ตามภาวะการส่งออก ดุลการค้าเกินดุล 275 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเมื่อรวมกับดุลบริการและบริจาดที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งยังคงเกินดุล 256 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงไม่มากนัก ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 531 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิขาดดุลลดลงจากเดือนก่อนมาก แม้ว่าภาคเอกชนโดยเฉพาะภาคธนาคารจะยังคงชำระคืนเงินกู้ที่ครบกำหนดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยชำระคืนเงินกู้ธนาคารกลางประเทศอื่น 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่เนื่องจากในเดือนนี้ภาคทางการมีการนำเข้าเงินกู้ในจำนวนใกล้เคียงกับเงินทุนไหลออก จึงทำให้เงินทุนไหลออกสุทธิลดลงมาก ดุลการชำระเงินเกินดุล 488 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนตุลาคม 2544 อยู่ ณ ระดับ 33.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเทียบเท่าการนำเข้าประมาณ 6.4 เดือน โดยมียอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2544 ดุลการค้าเกินดุล 1.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงมากจากระยะเดียวกันปีก่อนซึ่งเกินดุลถึง 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงร้อยละ 5.7 และมูลค่าการนำเข้าลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.6 ดุลบริการและบริจาดเกินดุล 2.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงเล็กน้อยจากระยะเดียวกันปีก่อนที่เกินดุล 3.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนซึ่งเกินดุล 7.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลการชำระเงินเกินดุล 411 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

เดือนพฤศจิกายน 2544 ดุลการชำระเงินเกินดุล 658 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2544 มีจำนวน 33.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเทียบเท่าการนำเข้า 6.5 เดือน โดยมียอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 (รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม 2544 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544)

ตารางที่ 4.1 คุณการชำระเงิน

(หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

	2544		ม.ค.-ต.ค.	
	ก.ย. ^{1/}	ต.ค. ^{1/}	2543	2544 ^{1/}
สินค้าออก เอฟ.โอ.บี	5,257	5,285	56,139	52,949
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน (%)	-11.5	-14.3	20.9	-5.7
สินค้าเข้า ซี.ไอ.เอฟ.	4,976	5,010	51,502	51,197
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน (%)	-6.8	-15.1	34.7	-0.6
คุณการค่า	281	275	4,637	1,752
คุณการบริจาค	37	256	3,036	2,870
คุณบัญญัติเงินสะพัด	318	531	7,673	4,622
เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ	-940	-350	-8,302	-3,959
เอกชน	-227	-674	-8,123	-2,534
- ธนาคาร	546	-414	-5,305	-2,543
- ธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร	-773	-260	-2,818	9
ทางการ	-361	-1	-206	-506
ธนาคารแห่งประเทศไทย	-352	325	27	-191
ตลาดเคลื่อนสุทธิ	386	307	-1,115	-252
คุณการชำระเงิน ²	-236	488	-1,744	411

หมายเหตุ : 1 / ข้อมูลเบื้องต้น

2/ ข้อมูลจริง

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม เล่มที่ 12 ปีที่ 41 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544

คุณบัญญัติเงินสะพัดที่เกินดุลลดลงและการไหลออกของเงินทุนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณการชำระเงิน ซึ่งในปี 2542 เกินดุล 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในปี 2543 เปลี่ยนเป็นขาดดุล 2.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ทุนสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นปี 2543 มีอยู่ 32.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เทียบเท่ากับการนำเข้า 6.3 เดือน โดยมีภาระเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิ เท่ากับ 2.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา อัตราเงินเฟ้อ พ.ศ. 2544 คิดเป็นร้อยละ 4.3 การขาดคุณบัญญัติเงินสะพัดต่อ GDP พ.ศ. 2544 คิดเป็นร้อยละ 3.6

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การพัฒนาของประเทศที่ผ่านมาได้ดำเนินตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ผลคนส่วนใหญ่ของประเทศยากจนและด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ ครอบคลุมขาดความอบอุ่น ปร่าบางเป็นบ่อเกิดของปัญหาสังคมต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาสุขภาพจิต

ในปัจจุบันมีแนวโน้มการขยายตัวและเพิ่มเศรษฐกิจรุนแรงมากขึ้น ทั้งในด้านจำนวนกลุ่มประชากรที่เสพ ประเภท ชนิดและยาเสพติดตลอดจนวิธีการเสพ ซึ่งมีความหลากหลายซับซ้อนมากกว่าเดิม อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมก็เอื้อต่อการแพร่ระบาด นักค้ายาเสพติดใช้เงินทุนเพื่อสนับสนุนและปกปิดการกระทำความผิดและเพื่อขยายของเขตอิทธิพลของการประกอบอาชญากรรม จนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งยากแก่การป้องกันและปราบปราม

2. ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์

ประเทศไทยมีธุรกิจทางเพศแพร่หลาย จำนวนโสเภณีมาก ประกอบกับนิสัยการชอบเที่ยวโสเภณีของชาติไทยยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศ ทำให้โรคเอดส์แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว หน่วยงานต่าง ๆ จึงรณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจต่อประชาชนถึงความรุนแรงของโรคอย่างเต็มที่ ซึ่งในปัจจุบันจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์มีแนวโน้มลดจำนวนลง

3. ปัญหาแรงงานต่างชาติด

เป็นแรงงานที่เข้าประเทศไทยโดยผิดกฎหมายเพื่อเข้ามาหางานทำ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา มีจำนวนถึง 7 แสนคน โดยประมาณประกอบกับความต้องการแรงงานค่าจ้างต่ำของตลาดแรงงานไทย แรงงานต่างชาติดก่อปัญหาขึ้นหลายอย่าง เช่น การแพร่ระบาดของโรค ปัญหาการแย่งงาน แย่งที่อยู่ ปัญหาสุขภาพจิตและอาชญากรรม จากหนังสือชีวิตกับสิ่งแวดล้อม (ยุพดี เสพพรรณ 2544 : 69-181)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม จากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งให้เห็นถึงภาวะการจ้างงานในเดือนพฤศจิกายน 2544 ซึ่งมีจำนวนผู้ประกันตนสูงกว่าระยะเดียวกันกับปีก่อน 40,404 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 แต่ถ้านเปรียบเทียบกับเดือนก่อนหน้า พบว่าจำนวนผู้ประกันตนลดลง 54,896 คน หรือลดลงร้อยละ 0.9 ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการตัดยอดผู้ประกันตนกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่หมดระยะเวลาผ่อนผันและไม่มีใบอนุญาตทำงานออกจากระบบ ประกอบกับมีการปรับลดลงของจำนวนผู้ประกันตนหลังจากที่มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุก 3 เดือนสุดท้ายของปี

แสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจของประเทศเริ่มดีขึ้น ประชาชนมีงานทำมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น ความเดือดร้อนในเรื่องการเงินก็จะน้อยลง ประชาชนมีเงินที่สามารถใช้จ่ายชำระหนี้เงินกู้ได้

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทหรือความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท คือ การที่วิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นชนบทเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไม่อยู่พร้อมหน้ากัน ขาดความอบอุ่น ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากหลายสาเหตุ ได้แก่ คนในชุมชนออกไปหางานต่างถิ่น ขาดการศึกษา ไม่รู้หนังสือ ค่านิยมและวัตถุนิยม ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ท้องถิ่นชนบทขาดความเข้มแข็ง และทำให้เกิดความอ่อนแอตามมา

การแนะนำอาชีพที่เป็นแนวทางหนึ่ง ที่เป็นกระบวนการสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนมีงานทำโดยสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโลกของอาชีพและการทำงาน ซึ่งจะทำให้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวอย่างยั่งยืนต่อไป การแนะนำอาชีพจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเองอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความเข้าใจใน ค่านิยมของสังคม ตลอดจนสถานะเศรษฐกิจ และจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นได้ต่อไปในอนาคต

(ที่มา www.molsw.go.th)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

การพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมที่มุ่งการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนา มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อตัวคนและคุณภาพชีวิตของคนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนรวยคนจน ระหว่างเมืองและชนบทมีมากยิ่งขึ้น และช่องว่างในการกระจายรายได้ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ยังได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคและอุปโภคของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะกระแสการบริโภคสินค้าจากประเทศตะวันตก และกระแสวัฒนธรรมตะวันตก จิตสำนึกบริโภคนิยมได้แพร่สะพัดขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้งจากชนชั้นกลางและชั้นสูงได้ขยายในเมืองได้แพร่ขยายระบดลงไปสู่ชนบท รัฐบาลได้ยึดยุทธศาสตร์การเร่งรัดการบริโภคเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของลัทธิการบริโภคนิยมทำให้ประเทศเกิดปัญหาในเรื่องการขาดแคลนเงินออมในระบบเศรษฐกิจไทย สังคมมีความสับสนและมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น

การพัฒนาภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างสู่นานาชาติ และเน้นหลักทางด้านวัตถุนิยมมากขึ้นทุกขณะก่อให้เกิดปัญหาความหย่อนยานของศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย และความเคร่งครัดในการปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนปัญหาการปรับตัวของคนในสังคมให้สามารถเลือกรับวิถีชีวิตค่านิยมของระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่อันเต็มไปด้วยการแข่งขัน การเอาเปรียบ การพัฒนาได้สร้างปัญหาให้เกิดแก่สังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือชนบท การล่มสลายทางเศรษฐกิจ การพึ่งพิงจากภายนอกทะเลาะเบาะแว้งปัญหาท้องถิ่น การเสื่อมสลายของสถาบันครอบครัว ทำให้ขาดตอนในการถ่ายทอดการศึกษาและวัฒนธรรมในครอบครัวและชุมชน

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาพื้นฐาน โดยรักษาความต่อเนื่องและต้องปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและประเด็นปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป และยังคงให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมอีกด้วย

(ที่มา [www. Childdept.com](http://www.Childdept.com))

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านพลกรัง เดิมมีชื่อว่า บ้านพลรัง เนื่องจากแต่เดิมมีทหารมาตั้งกองพลและรั้งกองพลรั้งไว้ เพื่อที่จะรอรบ จนกระทั่งย้ายหมู่บ้าน จึงเรียกชื่อว่า บ้านพลล้าน และเรียกมาจนกลายเป็นหมู่บ้านพลกรัง จนถึงปัจจุบันเพื่อให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามชื่อของตำบล หมู่บ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2503 หรือประมาณ 41 ปีมาแล้ว โดยคนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่เนาค ซึ่งจากหลักฐานที่มีผู้บันทึกไว้ หมู่บ้านนี้มีผู้ใหญ่เนาคเป็นผู้นำหมู่บ้านคนแรก เป็นคนรุ่นเก่าที่ลูกหลานยังจำได้

1.2.2. สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันหมู่บ้านพลกรังมีจำนวนครัวเรือน 100 ครัวเรือน ในปัจจุบันได้มีการตั้งจำนวนประชากรอีก 2 ครัวเรือน รวมเป็น 102 ครัวเรือน ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่มีการขยายครอบครัว โดยการขยายตัวของสมาชิกเป็นแบบเครือญาติ คนในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นคนดั้งเดิมโดยกลายเป็นชุมชน โดยการขยายตัวของประชากรจะเป็นระบบเครือญาติคือเมื่อสมาชิกในครอบครัวแต่งงานหรือที่เรียกว่า ออกเรือน ก็จะมีการสร้างบ้านใหม่ ตั้งครอบครัวใหม่แต่จะสร้างบ้านในเขตหมู่บ้านหรือใกล้ ๆ กับบ้านของญาติพี่น้อง พ่อและแม่ แต่ก็จะไม่เป็นทุกครอบครัว แต่มีส่วนน้อยที่จะย้ายออกไปอยู่ต่างพื้นที่ หรือบางคนก็สร้างครอบครัวอยู่ในตำบลใกล้เคียงในที่อีกแห่งหนึ่งในชุมชน ชุมชนพลกรังแห่งนี้จึงมีการขยายพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ที่บาง

ส่วน ในอดีตที่ผ่านมาที่ใช้ประกอบการทำไร่ ทำนา ทำสวน จะถูกจัดสรรมาเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันหมู่บ้านมีประชากร จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ตำบลพลกรัง หมู่ที่ 3 มีทั้งหมด 442 คน ชาย 226 คน หญิง 216 คน ทำเลที่ตั้งหมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ตั้งอยู่ที่ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีระยะห่างจากตัวจังหวัดถึงหมู่บ้านประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยตำบลพลกรังจะมีหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน ที่อยู่ในตำบลพลกรัง

โดยสภาพภูมิศาสตร์ทั่วไปของหมู่บ้าน จะเป็นทุ่งหญ้า ทางใต้ของหมู่บ้านจะเป็นทุ่งนาทั้งหมด ส่วนทางทิศเหนือ จะเป็นโคก (ที่สูง) อาณาเขตติดต่อหมู่บ้านพลกรังจะติดต่อกับ ตำบลพุดซา และในหมู่บ้านจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยการทำนา 80 เปอร์เซ็นต์จึงมีคลองชลประทานส่งน้ำไหลผ่านทำให้สามารถประกอบอาชีพในการทำนาได้ทุกปีในพื้นที่ และที่เป็นโคกชาวบ้านจะใช้เป็นที่ปลูกมันสำปะหลัง

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ทำนา เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย เป็นต้น ทำให้รายได้ส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้ในแต่ละปี บางปีราคาผลผลิตดีก็มีรายได้ดี แต่บางปีที่เศรษฐกิจตกต่ำราคาผลผลิตตกต่ำรายได้ก็จะลดลงตามภาวะเศรษฐกิจไปด้วย ในหมู่บ้านมีร้านค้าประมาณ 5-6 ร้าน สินค้าที่ขายเป็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่ต้องไปซื้อหาสินค้าไกล ๆ รายได้ก็จะใช้ในหมู่บ้าน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ในชุมชนจะมีจุดส่วนรวมของชุมชน คือ วัดพลกรัง เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของประชาชนชาวพลกรัง และหมู่บ้านใกล้เคียง โดยมีพระ 16 รูป จำนวนพระภิกษุจะไม่คงที่แน่นอน ในช่วงเข้าพรรษาจะมีพระมากขึ้น และจะมีบุคคลมาบวชเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดา ไม่ก็พรรษาที่ทำการสึกออกไปประเพณีทางศาสนาของหมู่บ้านพลกรัง มีประเพณีสำคัญหลายอย่างส่วนมากแล้วจะเกี่ยวข้องกับศาสนาและประเพณีทั่วไป เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การเทศน์มหาชาติ ทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เช่น ประเพณีขึ้นปีใหม่ สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น และมีประเพณีทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญเลี้ยงพระ ประเพณีงานแต่งงาน งานบวช งานศพ ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือในการทำบุญประเพณีต่าง ๆ เพราะเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอดีตและยังคงสืบทอดต่อไปไม่มีการสูญหายไป

เดือนมกราคม	ประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญงานวัดประจำปี
เดือนเมษายน	ประเพณีวันสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ประเพณีวันเข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	ประเพณีออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านพลกรังในด้านต่าง ๆ ซึ่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลในด้านอื่น ๆ อีก ซึ่งแสดงอยู่ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะประชากร	จำนวน
1.จำนวนประชากรแยกเป็น	442
- ชาย (คน)	226
- หญิง (คน)	216
2. จำนวนครัวเรือน	102
3. ช่วงอายุ (คน)	
- 1 วัน - 6 ปีเต็ม	32
- 6 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	53
- 15 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	391
- 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	33
- 60 ปี 1 วันขึ้นไป	53
4. ในหมู่บ้านมีคนพิการ (คน)	4
5. อาชีพ (ครอบครัว)	
- ทำนา	65
- ค้าขาย	5
- ทำสวน	102
- รับจ้าง	100
- รับราชการ	2

ข้อมูล : วันที่ 26 ธันวาคม 2544 โดยผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านพลกรัง (นายโฉม เกี้ยวสันเทียะ) โดย
การสัมภาษณ์และเอกสารเป็นหลักฐานประกอบ

ด้านการศึกษาประชากรในหมู่บ้านพลกรังจะศึกษาที่โรงเรียนบ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จัดเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนบ้านพลกรัง
ขยายโอกาส ระดับมัธยมศึกษา

ด้านสาธารณสุขหมู่บ้านพลกรังมีสถานี่รักษาพยาบาล คือ สถานีอนามัยตำบลพลกรัง
มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช) ประจำหมู่บ้าน มีอสม. และมีบริการจากทางรัฐบาล
สนับสนุนค่ารักษาพยาบาล 30 บาท รักษาทุกโรค

หมู่บ้านพลกรังมีผู้นำหรือนักปราชญ์ที่ชาวบ้านยกย่องให้เป็นผู้นำของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านใน
ด้านต่าง ๆ

การเกษตรกรรม					
ลำดับ	ชื่อ - สกุล		อายุ	ความเชี่ยวชาญ	ประสบ การณ์
1	นายโฉม	เกี้ยวสันเทียะ	52	การเกษตรผสมผสาน	6 ปี
2	นายทวิน	นีพลกรัง	48	ทำนา ปลูกผัก	6 ปี
3	นายเล็ง	แสพลกรัง	25	ปลูกผัก	6 ปี

ชาวบ้านจะยกย่องผู้ที่ทำประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นผู้ที่ทำความดีเป็นตัวอย่างที่ดีประสบ
ความสำเร็จ โดยจะยกย่องให้เป็นผู้นำหรือปราชญ์

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา ซึ่งใช้ผลการประเมินหน่วยระบบ A มีภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1.) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ และจัดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่ารัฐบาลจัดตั้งนโยบายโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ชาวบ้านนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งยังให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต
- 2.) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลเข้ามาแล้ว ทางคณะกรรมการได้มีการจัดสรรให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สามารถยื่นเรื่องขอกู้ได้ โดยสามารถกู้ได้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้ที่ชัดเจน หรือเป็นโครงการที่สามารถให้ผลตอบแทนได้จริงและมีความเป็นไปได้มากที่สุด โดยตามระเบียบแล้วสมาชิกสามารถขอกู้ได้ 1 ครั้งต่อ 1 ครอบครั้ว เมื่อชำระยอดที่กู้ครบตามจำนวนหมดแล้วจึงสามารถขอกู้เพิ่มเติมได้อีก ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายเงินที่ได้รับจัดสรรให้สมาชิกมีสิทธิทำเทียมกันในการขอกู้เงิน
- 3.) คณะกรรมการหมู่บ้านมีการคัดเลือกมาจากประชาชนในหมู่บ้าน โดยในขั้นแรกได้จัดให้มีการประชุมในหมู่บ้าน โดยให้แต่ละครัวเรือนส่งตัวแทนมาเข้าร่วมประชุม เพื่อรับทราบและร่วมกันเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาดำเนินการ โดยประชาชนร่วมกันเสนอชื่อและออกเสียงหนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง จนได้คณะกรรมการมาทั้งหมด 15 คน และคัดเลือกกว่าใครควรดำรงตำแหน่งอะไรจึงเหมาะสมที่สุด โดยคณะกรรมการที่เลือกขึ้นมาจะต้องมีทั้งหญิงและชายในจำนวนที่เท่า ๆ กัน จากนั้นคณะกรรมการจึงร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯขึ้นมา และนำเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาทให้แก่หมู่บ้าน
- 4.) อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A เช่น การยื่นเรื่องขอกู้เงินของสมาชิกเพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้ ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้ประชาชนหันมาสนใจและทำความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ที่ดีของคณะกรรมการกองทุนในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันของประชาชนและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1.) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน พลกรังสมาชิกจะต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหมู่บ้านพลกรัง และเป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิก คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งไม่เกิน 50000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 1 ปี

2.) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า มีการลงรายละเอียดด้านการเงินที่ชัดเจน มีความโปร่งใสโดยสมาชิกสามารถตรวจสอบ และมีหลักฐานในการโอนเงินการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ ซึ่งสมาชิกกองทุนหรือประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ เพราะมีการถ่ายเอกสารติดไว้ให้สมาชิกดูยอดเงินกู้ และยอดเงินคงเหลือที่หน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน โดยเหรียญของหมู่บ้านจะมีความรู้ความสามารถประสบการณ์ด้านการเงินเพราะเคยทำงานด้านนี้มาก่อน บัญชีที่จัดทำประกอบด้วยบัญชีงบดุล บัญชีงบกำไรขาดทุน บัญชีรายรับ-รายจ่าย

3.) อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A คณะกรรมการมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่กับคณะกรรมการแต่ละบุคคลเพราะคณะกรรมการที่ชุมชนคัดเลือกล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ด้านการเงินและการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงและการติดประกาศให้ทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอีกด้วย

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านพลกรังมีทั้งหมด 46 ราย มีสมาชิกผู้กู้เงินทั้งหมด 64 ราย ยอดเงินให้กู้รวม 771,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกกองทุนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการกู้ยืมเงินกันมากขึ้น ทุนหมู่บ้านสร้างงาน หรือเป็นทุนในการประกอบอาชีพที่ทำอยู่ เช่น เป็นทุนในการซื้อเครื่องมือ เครื่องจักรในการประกอบอาชีพ การลงทุนซื้อเปิด, ไร่ เพื่อสร้างอาชีพ หรือการนำเงินไปเป็นเงินทุนหมุนเวียน

3) ผลกระทบโดยอ้อมพบว่า จากการที่สมาชิกกองทุนฯ ได้กู้เงินกองทุนฯ ดำเนินการด้านต่างๆ ทำให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน เพราะในชุมชนสามารถมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการพัฒนาอาชีพ และยังเป็น การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนในทางหนึ่งด้วย

2.2 ผลกระทบประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้มีส่วนใหญ่ผู้ที่มีประสบการณ์
 ดำเนินในด้านเกษตรกรรม ทำให้มีรายได้เพิ่มในการประกอบอาชีพ มีวิธีการใหม่ๆ โดยทำไร่นา
 สวนผสม และอาชีพค้าขายจะนำไปขยายกิจการมากกว่าผู้มีส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเดิม

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้ได้รับเงินจัดสรรได้เต็ม
 จำนวนที่ได้ขอกู้ไว้ เนื่องจากผู้กู้เป็นจำนวนมาก คณะกรรมการจึงจำเป็นต้องพิจารณาปล่อยให้
 ตามความเหมาะสม
- 2) สถานที่และวัตถุดิบ ผู้ใช้สถานที่บริเวณบ้านหรือพื้นที่ส่วนตัวพื้นที่มรดกการ
 ประกอบอาชีพ ส่วนวัตถุดิบจะซื้อจากร้านค้าส่งภายในอำเภอเมือง
- 3) เทคนิควิธีการทำงาน ผู้มีส่วนใหญ่ทำงานตามความชำนาญและมีประสบการณ์
- 4) กำลังการทำงาน ผู้กึ่งมือทำงานเองเป็นส่วนใหญ่ อาจมีบุคคลในครอบครัวช่วย
 บ้าง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) สมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีการดำเนินกิจการอย่างดี และในภาคการเกษตร เช่น การทำ
 สวนผัก และการเลี้ยงสัตว์ ได้มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ให้คำ
 ปรึกษาและแนะนำเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ
- 2) การหาวัตถุดิบที่ดี ผู้กึ่งจะคำนึงถึงตลาดในท้องถิ่นก่อนที่ไกล ถ้ามีโอกาสจะซื้อ
 ร้านค้าส่งหรือห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

- 1) ผลโดยตรง
 - 1.1 สมาชิกผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำเงินกองทุนไปดำเนินการใน
 การพัฒนาอาชีพ ไม่เดือดร้อนทำให้ไม่ต้องเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและยังสามารถช่วยเพิ่มราย
 ได้มากขึ้นจากที่เคยได้รับทั้งในส่วนที่เป็นเงินและส่วนที่เป็นผลผลิต รวมทั้งยังมีเงินเหลือเก็บไว้ใช้
 ในยามฉุกเฉินด้วย
 - 1.2 สมาชิกที่ผู้ไปทำการเกษตร เริ่มได้ผลตอบแทนมาบ้างแล้ว
- 2) ผลกระทบโดยตรง
 - 2.1 ผู้นำเงินมาขยายร้านค้าให้ดีขึ้น ปรับปรุงและจัดสถานที่ร้านค้าให้หน้า
 เข้าพร้อมซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดให้พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา

2.2 ผู้กู้ได้มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาใหม่ เช่น กลุ่มผู้ปลูกผัก กลุ่มผู้ชำ
 ปลูกทำให้ชุมชนมีความสามัคคี

3) ผลกระทบทางอ้อม

3.1 ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาของในการดำเนินการ
 ประกอบอาชีพ ทำให้เกิดกำไร สร้างรายได้

3.2 สมาชิกผู้กู้เงินมีภาระที่ต้องดูแลรับผิดชอบมากขึ้นจากการที่นำเงินกู้
 ไปพัฒนาอาชีพหรือขยายกิจการ เพราะต้องดำเนินการให้ได้ผลดีกว่าเดิมเพื่อที่จะได้คุ้มค่างับเงินที่
 ปล่อยลงไป

3. ผลการทดลองวิธีการใหม่

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านพลกรัง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งมี
 การประกอบอาชีพเช่นนี้มาเป็นเวลานาน จนมีความชำนาญ ในปัจจุบันก็ยังคงประกอบอาชีพดัง
 กล่าวโดยไม่มีมีการคิดค้นอาชีพหรือวิธีการประกอบอาชีพใหม่ๆ

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพในหมู่บ้าน โดยอาชีพที่ประสบความสำเร็จ มี
 ดังนี้

4.1 อาชีพปลูกผัก ปังจัญนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนที่กู้ยืมมาจากกองทุนหมู่บ้าน กระบวนการที่
 ดีได้แก่ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ
 ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น และกลุ่มผู้กู้ได้มีการจัดตั้งการรวมกลุ่มผู้
 ปลูกผักขึ้นมาโดยมีหน่วยงานของอบต. คอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน

4.2 อาชีพค้าขาย ปังจัญนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนที่กู้ยืมมาจากกองทุนหมู่บ้าน กระบวนการที่ดี
 ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ การมีความคิดด้านการตลาดที่ดี ผลผลิตที่ดีด้าน
 การมีเงินทุนสำหรับหมุนเวียนซื้อของมาขายให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ถ้ามีของขายมากหรือตาม
 ความต้องการของผู้ซื้อก็สามารถเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 ผลที่เกิดจากความสามัคคีของสมาชิกในหมู่บ้าน พบว่า หลังจากมีเงินกองทุนหมู่บ้านเข้า
 มาสมาชิกเริ่มมีการตื่นตัว มีการสอบถามการดำเนินงานของคณะกรรมการ ระเบียบกองทุน การ
 กู้ยืม สมาชิกมาเข้าร่วมประชุมมากขึ้น

5.2 ผลที่เกิดจากการสร้างรายได้ พบว่า สมาชิกกองทุนมีการสร้างงาน และสามารถพึ่งพาตนเองได้จากเงินทุนกองทุนหมู่บ้าน

5.3 ผลที่เกิดจากชุมชนมีการรับฟังความเห็นของสมาชิก และมีการเสนอแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยการเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อร่วมกันหาแนวทาง

5.4 ผลที่เกิดจากชุมชนมีการตั้งกลุ่มกันใหม่ขึ้นมา พบว่า ในชุมชนมีการระดมจัดตั้งเพิ่มอีก 2 กลุ่ม คือ ปลูกผัก และกลุ่มผู้ให้ปุ๋ย

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6.1 พบว่ากองทุนมีศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านพลกรังของคณะกรรมการกองทุนในด้านดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีการตัดสินใจและบริหารจัดการจัดการกองทุนตามระบอบประชาธิปไตย และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการทำงานที่โปร่งใส มีความซื่อสัตย์สามารถตรวจสอบการทำงานที่เป็นระบบ มีการบันทึกการประชุม

6.2 พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น หลังจากกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินอนุมัติจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยชุมชนมีการพัฒนา มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองต่อไปในอนาคต พบว่าจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีปัญหาในการดำเนินการมากพอสมควร ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการเพื่อเป็นการลดปัญหาและเพื่อเป็นการพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตคือ

1) ควรมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมาดูแล ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกองทุนฯ อยู่เสมอ ว่าการทำงานของคณะกรรมการกองทุนฯ เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2) ทางราชการควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารโครงการกองทุนฯ ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชน ในพื้นที่ห่างไกล เพราะจะทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในโครงการต่างๆ อย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง หมู่ที่ 3 ตำบลพลกรัง อำเภอพลกรัง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบถึงศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านพลกรังของคณะกรรมการกองทุนในด้านต่อไปนี้

1.1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมมือกันทำงานตามหน้าที่ มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีการตัดสินใจและบริหารจัดการจัดการกองทุนตามระบอบประชาธิปไตย

1.1.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการทำงานที่โปร่งใส มีความซื่อสัตย์สามารถตรวจสอบการทำงานที่เป็นระบบ มีการบันทึกการประชุม

1.2 เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น หลังจากกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินอนุมัติจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยชุมชนมีการพัฒนา มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 เพื่อศึกษาเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้สามารถจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเองต่อไปในอนาคต

2. วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) วางแผนการดำเนินงาน เช่น การกำหนดมิติเวลา ระยะเวลาสิ้นสุดการดำเนินงาน

3) กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือการอภิปรายกลุ่ม และข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 4) รวบรวมข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์และประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์และปัญหาที่ตั้งไว้
- 5) วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินโครงการจากข้อมูลที่ได้
- 6) นำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปของสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพลกรังพบว่า ในระยะแรกที่มีโครงการกองทุนหมู่บ้านเข้ามา ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจมากนักและคิดว่าคงไม่ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนจากรัฐบาล ต่อมาเมื่อโครงการดังกล่าวเข้าไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ แล้ว ประชาชนในหมู่บ้านจึงเกิดการตื่นตัว และเข้ามาร่วมฟังการประชุมมากขึ้น ทำให้สามารถร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและร่วมกันจัดทำระเบียบ ข้อบังคับกองทุนขึ้นมา จากนั้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมมือร่วมแรงกันจนกระทั่งจัดตั้งกองทุนได้สำเร็จเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2544 และได้รับการจัดสรรเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 และมีจำนวนสมาชิก 64 คน และในปัจจุบันมีการปล่อยกู้ไปแล้วประมาณ 46 ราย ซึ่งเป็นทั้งผู้กู้รายเดือนและรายปี ส่วนใหญ่จะกู้ไปเพื่อทำการเกษตร เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังเป็นการกู้เพื่อไปเป็นทุน เช่น ค่าขาย หรือซื้ออุปกรณ์ วัสดุคิบ สำหรับใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งเงินทุนที่กู้ไปสามารถใช้เป็นเงินทุนในการพัฒนาอาชีพได้เป็นอย่างดี

4. อภิปรายผล

กองทุนหมู่บ้านพลกรังจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกองทุนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยชุมชนต้องมีความสามัคคีร่วมมือกัน การกู้เงินของสมาชิกในหมู่บ้านคิดดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี จากการวิจัยในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพลกรังผู้วิจัยได้พบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

1.1 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปพัฒนาอาชีพ เช่น ทำการเกษตร ทำนา และปลูกผัก จะมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพของคนเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มานาน จึงทำให้การนำเงินทุนไปใช้เกิดประโยชน์มากที่สุด

1.2 ชุมชนมีความร่วมมือและความสามัคคีในการจัดตั้งกองทุน

1.3 กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน

2) ปัจจัยด้านลบ

1. สมาชิกส่วนใหญ่ยังคงมีหนี้สินที่ต้องชำระคืนเป็นจำนวนมาก เช่น หนี้สินจาก ธกส. และหนี้สินนอกระบบซึ่งมีการคิดอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้เงินทุนไม่หมุนเวียนเพราะต้องนำเงินส่วนหนึ่งไปชำระหนี้
2. คณะกรรมการขาดความร่วมมือในการประชุม และขาดความรับผิดชอบในหน้าที่
3. สมาชิกบางคนขอกู้เงินแล้วไม่ได้ตามจำนวนที่ขอจะคอยขัดขวางไม่ให้ความร่วมมือ เกิดความขัดแย้งในหมู่สมาชิก

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

- 1) ผลโดยตรง สมาชิกที่กู้ยืมไปบางส่วนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่สมาชิกยังไม่มีชำระหนี้เข้ามาเพราะระยะเวลาคืนทุน 1 ปี ทำให้ผู้ที่ต้องการกู้คือไปรอการจ่ายชำระเข้ามาก่อน
- 2) ผลกระทบโดยตรง โครงการกองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาทสามารถช่วยลดหนี้สินที่ประชาชนในหมู่บ้านกู้ยืมมาจากที่ต่าง ๆ ได้บางส่วน
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนพลกรัง

ควรมีการระบุบัญชีที่ 2 ว่าสามารถนำดอกผลที่ได้มาเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์หรือค่าใช้จ่ายของกองทุนหมู่บ้านได้ เช่น ค่าดำเนินการจัดประชุม ค่าเดินทางของคณะกรรมการในการเข้าร่วมอบรม เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ควรมีการระบุบทลงโทษเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเกี่ยวกับคณะกรรมการที่ไม่มาเข้าร่วมประชุม เช่น หากคณะกรรมการคนใดไม่มาเข้าร่วมประชุมเกิน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุอันควรก็จะลงมติปลดออกจากการเป็นคณะกรรมการและคัดเลือกคณะกรรมการคนใหม่เข้ามาทำงานแทน เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

สมาชิกที่กู้ส่วนใหญ่จะนำไปทำการเกษตร เพราะมีความรู้ความเข้าใจเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และยังเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย แต่หากมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และปัญหากันมากขึ้น ก็จะช่วยให้ทราบถึงวิธีการพัฒนาอาชีพของคนให้ดีขึ้น

6.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยต่อไปเพิ่มเติม

- 1.) การประเมินโครงการมีระยะเวลา 10 เดือน ควรเพิ่มการวิจัยเป็น 1 ปี เพราะจะได้เจาะลึกสำหรับผู้กู้ และเป็นผลระยะยาวจะทำให้การประเมินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2.) ควรมีการแจกแบบสอบถามทั่วประเทศถึงโครงการเงินล้าน ชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับกองทุน ระเบียบ การเป็นสมาชิกและมีทัศนคติเกี่ยวกับกองทุนอย่างไรบ้าง
- 3.) ควรมีการจัดตั้งทีมวิจัยเพื่อทำการศึกษากองทุนที่ล้มเหลว คือ บางหมู่บ้านเงินยังไม่เข้ามาเลยเนื่องจากชุมชนไม่ร่วมมือกัน ขาดความสามัคคี

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม, (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544
- _____. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท(พชช.) (2544). ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค ปี 2544)
- _____. แบบประมวลผลและเทียบเป้าหมายข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน รายหมู่บ้าน ประจำปี 2544 (จปฐ.2 ประจำปี 2544)
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545.ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย,2544. รายงานเศรษฐกิจรายเดือนธันวาคม 2544. กรุงเทพมหานคร
- ธนาคารแห่งประเทศไทย เครื่องกล อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม. ปีที่ 11 ฉบับที่ 123 (มกราคม 2543), หน้า 66.
- ผู้ให้หมู่บ้านพลกรัง (2544). บันทึกประชุม ครั้งที่ 1/2544 : กองทุนหมู่บ้าน ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านพลกรัง (2545). ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ส่อสัญญาณเศรษฐกิจพื้นที่ปลอดภัยจยัคคต้า. การเงินธนาคาร.ปีที่ 21 ฉบับที่ 238 (กุมภาพันธ์ 2545),83-85
- อัคริ็ด SMEs หวังฟื้นเศรษฐกิจผ่านโครงการชูปชีวิตธุรกิจไทย. การเงินธนาคาร.ปีที่ 5 ฉบับที่ 237